

Дараган Валерій Валерійович

доцент кафедри

оперативно-розшукової діяльності та спеціальної техніки факультету підготовки фахівців для підрозділів кримінальної поліції

Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ЩОДО КОРУПЦІЙНИХ РИЗИКІВ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ПУБЛІЧНІ ЗАКУПІВЛІ»

25.12.2015 Верховною Радою України було прийнято Закон України «Про публічні закупівлі», який введено у дію з 01.08.2016 [1]. Зазначений Закон установлює правові та економічні засади здійснення закупівель товарів, робіт і послуг для забезпечення потреб держави та територіальної громади. Метою Закону є забезпечення ефективного та прозорого здійснення закупівель, створення конкурентного середовища у сфері публічних закупівель, запобігання проявам корупції у цій сфері, розвиток добросовісної конкуренції.

Державні закупівлі є однією із найбільш уражених корупцією сфер не тільки в Україні, але й у багатьох країнах світу. За останні три роки загальна сума витрат на державні закупівлі в Україні склала майже 1,1 млрд. грн., що становить від 15% до 32% від ВВП. Хоча законодавство, що регулює сферу державних закупівель, невинно розвивається, існують побоювання – підкріплені фактами або засновані на припущеннях чи домислах – щодо рівня корупції у системі державних закупівель. Паралельно з важливими реформами, які покликані адаптувати українську систему державних закупівель до стандартів ЄС, докладаються зусилля для подолання існуючих та потенційних ризиків корупції у сфері державних закупівель (включаючи просування електронних закупівель та посилення моніторингу з боку активістів громадянського суспільства та НУО) [2].

Однак виникає питання – чи вирішено у новому законі проблемні норми, які були притаманні попередньому закону (про здійснення державних закупівель), які, на думку експертів та громадськості, могли призвести до виникнення корупційних ризиків?

Аналіз Закону «Про публічні закупівлі» показав, що, незважаючи на

певні позитивні зміни, значна кількість прогалин, які можуть призвести до виникнення корупційних ризиків, залишається неврахованою.

Аналіз закону дозволив нам виділити такі недоліки, які, на нашу думку, носять ризик корупційних проявів та потребують додаткового регулювання:

1) у новому законі дещо звужено положення стосовно здійснення громадського контролю у сфері публічних закупівель, оскільки у ньому не передбачено норму, яка б надавала право представникам засобів масової інформації та уповноваженим представникам громадських об'єднань бути присутніми під час проведення процедур розкриття тендерних пропозицій. Звісно, така норма є недоречною для нового закону, оскільки розкриття тендерних пропозицій здійснюється автоматично через систему електронних торгів. Однак не зрозуміло, чому законодавець не передбачив такої норми під час проведення розгляду тендерним комітетом пропозицій на відповідність критеріям, оскільки зазначені дії вже виконує склад тендерного комітету. Отже, на нашу думку, відсутність такої норми сприяє утворенню корупційних ризиків;

2) невирішеним залишається питання щодо заборони включення до складу тендерного комітету осіб, яких було притягнуто згідно із законом до відповідальності за вчинення у сфері державних закупівель корупційного правопорушення або засуджених за злочин, вчинений з корисливих мотивів, судимість з яких не знято або не погашено у встановленому законом порядку;

3) сумнівною є норма ч. 2 ст. 17 закону [1], яка надає право замовнику приймати рішення про відмову учаснику у процедурі закупівлі у разі, якщо учасник має заборгованість із сплати податків і зборів (обов'язкових платежів) оскільки вона є альтернативною. Характер цієї норми надає можливість замовнику самостійно вирішувати питання щодо допуску до участі у процедурі закупівлі учасників, навіть якщо вони підпадають під випадки, визначені у законі, що може бути використано ними для отримання неправомірної вигоди;

4) неврегульованим залишається питання щодо недопущення до участі у процедурі закупівлі «пов'язаних осіб» (зокрема членів сім'ї) та осіб, засуджених за злочин, вчинений з корисливих мотивів, судимість з яких не знято або не погашено у встановленому законом порядку. Адже законом не встановлено порядок отримання такої інформації, тому члени комітету з конкурсних торгів, отримавши таку інформацію з неофіційних джерел, можуть її проігнорувати за певну винагороду;

5) сумнівною є норма ч. 2 ст. 31 закону [1], яка надає право замовнику приймати рішення про визнання торгів такими, що не відбулися у

певних випадках. Характер цієї норми надає можливість замовнику самостійно вирішувати питання визнання торгів такими, що не відбулися або продовжити торги, що може бути використано ними для отримання неправомірної вигоди;

б) потребує додаткового роз'яснення норма, передбачена п. 2 ч. 2 ст. 35 закону [1], оскільки не зрозуміло, яким чином та на підставі чого приймається рішення щодо проведення переговорної процедури закупівлі у разі відсутності конкуренції (у тому числі з технічних причин) на відповідному ринку, внаслідок чого договір про закупівлю може бути укладено лише з одним постачальником, за відсутності при цьому альтернативи.

З огляду на зазначене можна дійти висновку, що прийнятий Закон України «Про публічні закупівлі» потребує удосконалення, адже має певні прогалини, які на практиці можуть бути використані зловмисниками для отримання неправомірної вигоди, а також здійснення державної закупівлі у «своїх» учасників.

Визначений нами перелік прогалин Закону України «Про публічні закупівлі» не є вичерпним, але він може бути використаний для подальшого вивчення розглянутого питання.

---

1. Про публічні закупівлі : Закон України від 25.12.2015 № 922-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2016. – № 9. – Ст. 89.

2. Корупція та державні закупівлі: міжнародні правові інструменти [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eupublicprocurement.org.ua/international-legal-tools-and-anti-corruption-efforts-regarding-public-procurement.html>.